

Základní principy ekonomického myšlení

Zásady ekonomie, které postačují k vysvětlení ekonomických jevů

František Vilím

Praha, Liberec, 2010,2015

Obsah

1 Člověk, společnost a Bůh.....	1
2 Nespokojenost a jednání.....	2
3 Prostředky a čas.....	3
4 Specializace, dělba práce a tržní společnost.....	4
5 Nejistota a spekulace.....	5
6 Zákon mezního užitku.....	5
7 Zákon výnosů.....	6
8 Nepřímá směna - peníze.....	7
9 Koordinace členů společnosti a peněžní kalkulace.....	9

1 Člověk, společnost a Bůh

1. Člověk je společenský tvor žijící ve světě (slovanského „míru“ – původně asi „přátelské soužití“ od indoevropského slovního základu pro „milý“), který se od ostatních živočichů odlišuje touhou diferencovat se, přesahovat sám sebe - je transcendentní bytostí - a má schopnosti poznávat jako Bůh dobré a špatné.^a Člověk je za všech okolností ideologickým stvořením, odlišujícím se od zvířete v tom, že má vedle rozumu a náboženství, uspořádanou a logickou představu či teorii vysvětlující jeho osobní a společenskou existenci^b.
2. Pokud má člověk schopnost náležet sám sobě a tedy být odpovědný za své skutky, je reálnou osobou. V tom je člověk „podobný Bohu“^a. Lidský plod je potencionální člověk a je proto je třeba chránit a opatrovat jeho život a důstojnost jako kdyby už byl reálná osoba. Ochrana životního prostoru je oprávněná kvůli zohlednění práv ještě nenarozených lidí na život.
3. Naproti tomu umělé, imaginární osoby, nenáleží sami sobě a vždy je musí zastupovat reálná osoba např. v rámci nějaké smlouvy. Řád mezi reálnými osobami je zákon a s legislativou, řádem mezi imaginárními osobami jako jsou role, společnosti, university, stát atd., nemá přímou souvislost.
4. Ve společnosti nutně vznikají mezosobní konflikty mezi lidmi, protože se v ní jedná o pluralitu a diverzitu osob a svobodný přístup k vzácným zdrojům. Pluralita a diverzita je pevně zakotvena ve světě a nadbytek je nemyslitelný v takovém světě. Proto při tomto konfliktu volby člověka mohou být dobré nebo špatné pro jiné lidi. Každá volba vyžaduje oběti. Svobodný bezkonfliktní přístup k vzácným statkům nelze bez společenské instituce vlastnictví. Naše štěstí je stále v sázce, závisí na schopnosti člověka poznat a respektovat vlastnické vztahy mezi sebou a ve svém vztahu k Bohu a tím zakusit požehnání řádu našeho míru (světa) – přátelského soužití s bližními i Bohem. Dobrým návodem pro tento respekt je biblické Desatero^a.
5. Pokud člověk své místo hledá v božím řádu skutečnosti, lituje toho, že nerespektoval svobodu druhých a přijímá oběť Ježíše Krista a svou nedokonalost a tuto skutečnost akceptuje, tvoří dějiny. Jinak se ocitá v

^{1a}Gn. 3,22

^bPortlandská deklarace, Western Humanities Institute, vydal National Review, 16.10.1980, zpracoval Erik von Kuenhelt-Leddihn

²Frank van Dun: The Logic of Law, 2007, Libertarian Papers, Vol 1. Art. No 36.

^aGn. 1,26

⁴Frank van Dun: The Logic of Law, 2007, Libertarian Papers, Vol 1. Art. No 36.

^aEx. 20, 2-17

^{5a}Lk. 18, 27, Frank van Dun: The Perfect Law of Freedom, 2004, website Frank van Dun

mýtu věčného návratu. Člověk nemůže vyřešit svůj vlastní pád, rozpor mezi jednotlivcem a společností a vztah mezi Ježíšem a „césarem“. Co ale není možné u člověka, je možné u Boha ^a.

6. Člověk a společnost je trvale v nebezpečí podlehnutí gnózi - „úsilí o zduchovňující abstrakci od světa, což konstituuje paradox světskosti, sekularizace, která se ustavičně dialekticky pozdvihuje nad sebe samu negací svých stvořených hmotných základů“ ^a. Jevy ve společnosti nelze vysvětlit pouze ekonomickou vědou. Svět není třeba ničit, aby byl stvořen znovu do obrazu neskutečné utopie „vládce s lidskou tváří“. Svět byl Bohem učiněn velmi dobře ^b.
7. Ekonomie je věda o významu a závažnosti účelného vědomého lidského jednání na základě hodnotových soudů. Sama o sobě o člověku, společnosti a dějinách nevysvětluje nic. Spoléhat se na „zdravý“ rozum, že pozná výhody společenského chování nad nespolečenským, nelze kvůli nebezpečí nemoci rozumu zvané gnóze a také mimo jiné kvůli ne-respektování jiných reálných osob. Podobně je nebezpečné spoléhat se i na „přirozený“ výběr jednání a metody pokus a omyl.
8. Člověk musí neustále činit pokání, litovat svých zlých skutků a odstraňovat zlé a nesprávné myšlení bez závisti a také přestat se rouhat tím, že dialekticky zaměňuje správné a nesprávné a tedy i zaměňovat svobodu druhých s jejich zotročením ^a. Zároveň by měl přestat vytvářet si vlastní bohy - abstrakce, které se stvořením nemají nic společného
9. Další kapitoly této učebnice sledují pojetí ekonomie podané v díle „Lidské jednání“ od Ludwiga von Misesa a v „Zásady ekonomie“ (český překlad Liberální institut, 2006) od Murray. N. Rothbarta (český překlad Liberální institut, 2005). Někde je použito citátů od Percy L. Greaves, Jr. ze slovníku pojmů k „Lidskému jednání“ (výše uvedené vydání).

2 Nespokojenost a jednání

1. Nespokojený člověk s nadějí na zlepšení svého stavu v každém okamžiku jedná dle své subjektivní škály svých cílů a dle své časové preference, kdy hodnotí nutně současné ekonomické statky výše než budoucí, tak, aby uspokojil nejnaléhavější pociťovanou potřebu z dosud neuspokojených potřeb. Pokud jednáním zlepší svůj stav, dosáhl zisku a

^{6a}Rio Preisner:
Americana I, Atlan-
tis, Brno,1992, s.15

^bGn. 1,31

^{7a}Mt. 3,8

je spokojen a šťastný. Pokud nezlepšil nebo zhoršil svůj stav, utrpěl ztrátu, je nespokojen a nešťastný.

2. Nákladem rozhodnutí člověka je jeho hodnocení prvního nejdůležitějšího cíle, který nemohl být uspokojen, protože potřebné prostředky byly použity pro uskutečnění naléhavějšího cíle.
3. Vždy jedná člověk jako jednotlivec. I kolektivy vedou jednotlivci. Existence státu, církví, korporací atd. je zřejmá pouze v jednání jednotlivců.
4. Lidské jednání je realita, i když je nicotná vůči vesmírným silám. Jednání počítá vždy kauzalitou. Kategorie prostředků a cílů je spojena s kategorií příčiny a účinku.

3 Prostředky a čas

1. Jednající člověk vždy používá při svém jednání vzácné prostředky, ekonomické statky, a hodnotí je dle jejich příspěvku k dosažení cílů, kterých chce dosáhnout dle svých hodnotových soudů. Všichni při každé směně svých problémů hodnotí více statek, který získává než ten, kterého se vzdává. Ceny tedy nevyjadřují rovnost abstraktní hodnoty statků.
2. Ekonomické statky jsou vždy vzácné. Kdyby nebyly, nejsou to statky, které by byly předmětem lidského jednání.
3. Hodnota ekonomických statků existuje v mysli jednotlivých lidí a není tedy není ani konstantní a není vnitřně přítomna ve statcích samých. Hodnoty téhož statku se liší podle odlišných úsudků jednotlivců provádějící hodnocení, člověk od člověka a pro stejného člověka v čase.
4. Spotřební statky jsou ty, které se spotřebovávají v dané současnosti. Volný čas lidí je považován za spotřební žádoucí statek. Spotřební statky jsou současné statky.
5. Statky sloužící k výrobě spotřebních jsou výrobní statky. Stupeň řádu výrobních statků určuje jeho vzdálenost od okamžiku, kdy je spotřebován. Výrobní statky jsou budoucí statky, v budoucnu se stanou spotřebními. Trvanlivé spotřební statky jsou také budoucí statky, jen část jejich služby se spotřebovává v současnosti.
6. Původní nelidské výrobní statky se nazývá půdou, která v tomto pojetí ekonomie zahrnuje např. nerostné suroviny, prostor, lidská výtvoř v krajině kdysi vybudované atd.. Obdělávaná půda je naproti tomu budoucí statek.

³Percy L. Greaves, Jr. v překladu Pavla Chalupníka z knihy Ludwig von Mises: „Lidské jednání“, Liberální institut, Praha, 2006. Tak i v dalších odkazech.

7. Původní lidské výrobní statky se nazývá práce. Práce je vždy chápána nabízejícími - pracujícími - jako újma, zatímco jejich kupci s ní nakládají jako s každým jiným statkem. Vše ostatní jsou kapitálové statky a k jejich získání je nutno uspořít spotřební statky, které umožní dokončení výroby kapitálových statků.
8. Čas ovlivňuje naše hodnocení, máme individuální časovou preferenci. Současné statky jsou vždy hodnoceny více než budoucí a toto hodnocení je na trhu vyjádřeno čistou úrokovou mírou. Lze ji definovat např. takto: cena současných statků vyjádřená v budoucích statcích. Čista úroková míra je tedy vždy kladná.
9. Časové preference lidí působí hlavně na trhu výrobních prostředků a v menší míře na peněžním trhu. Hrubý, tržní úrok se skládá s čistého úroku plus nebo minus podnikatelská složka plus nebo minus cenová premie, která zohledňuje změny kupní síly peněz a podnikatelské riziko.
10. Časové preference lidí působí hlavně na trhu výrobních prostředků a v menší míře na peněžním trhu.
11. Koncepty HDP nezohledňují množství peněz na trzích s budoucími statky. Čím vyspělejší společnost, tím je poměr trhu vyjádřený penězi s budoucími statky větší než se spotřebními. Proto HDP nic důležitého nevypovídá o stavu hospodářství. Navíc mnoho spotřebních statků není většinou hodnoceno na trhu, např. péče maminek o děti.

4 Specializace, dělba práce a tržní společnost

1. Ricardův sdružovací zákon ukazuje na motiv jednajících lidí spolupracovat ve společnosti a směřovat si služby navzájem. Podle něj platí, že když jedna osoba, skupina nebo národ je nadřazená jiným při výrobě všech statků, je výhodné pro všechny strany, aby se efektivnější či lépe vybavený výrobce zaměřil na tu výrobu, u které má relativně nejvyšší nadřazenost, a méně efektivnější výrobce na výrobu těch statků, které je schopen vyrábět s relativně nejnižší neefektivností^a. I kdyby jeden člověk uměl všechno nejlépe sám, pak je pro něj i pro ostatní nejlepší, když se soustředí na to, co mu přináší největší zisk a vše ostatní nakoupí od těch méně šikovných, pro které je spolupráce také výhodná a dohromady vytvoří více statků. Tento zákon vysvětluje motivaci lidí specializovat se v dělbě práce.

^aPercy L. Greaves, Jr.

2. Na trh je možno nahlížet jako na veřejnou dražbu. Podnikatelé jsou nabízejícími a nejvyšší nabídky jsou omezeny cenami, u nichž očekávají, že jim spotřebitelé budou ochotni za výrobky zaplatit. Všichni spolunabízející jsou ve stejné situaci: jestliže nechtějí odejít s prázdnými rukama, musí ostatní přelicitovat. Každý nabízející vlastně reprezentuje odlišný aspekt spotřebitelských potřeb, buď nějaký výrobek, nebo určitý způsob výroby stejné komodity. Konkurence mezi různými podnikateli je v podstatě soutěží mezi různými možnostmi, které jedincům slouží ke zvýšení jejich uspokojení.
3. Tržní hospodářství je společenský systém dělby práce za soukromého vlastnictví výrobních prostředků. Využívá vzájemné shody zájmů všech členů tržní společnosti.

²Ludwig von Mises, Byrokracie, LI, 2002, s.60

5 Nejistota a spekulace

1. Nejistá budoucnost a neznámé cíle ostatních nutí jednatelů člověka ke spekulaci zda vůbec či jakou službu bude nabízet či poptávat. Spekulace je hnací silou společenského procesu určující ceny statků a tendenci rovnosti vyrovnávání cen statků všech řádů a zisků na celém trhu v daném nejen v prostoru ale i v čase.

6 Zákon mezního užitku

1. Zákon mezního užitku určuje kolik toho vyrábět a kolik toho prodat či koupit.
2. Hodnota přiřazená určitému statku představuje význam, který má její užití při odstraňování nějaké pocítované nespokojenosti a hodnota každé jednotky zásoby totožných statků je hodnota nejméně důležitého (či mezního) užití, pro nějž lze tento uvažovaný počet dostupných jednotek podle očekávání využít ^a. Mezní užitek přidávané jednotky vyrobené či kupované homogenní služby stejné užitnosti klesá, mezní užitek odebírané jednotky potřebných prostředků k výrobě či spotřebě roste. Hodnotový soud se vždy vztahuje výhradně k nabídce, se kterou je daná volba spojená, neboť jednotlivce se musí rozhodnout, zda získat užití právě této určité (mezní) zásoby, či se jí vzdát ^b.
3. Mezní teorie hodnoty je subjektivní teorií hodnoty. Řeší tzv. paradox hodnoty spočívající v otázce např. proč „zlato“ má větší hodnotu než

^aPercy L. Greaves, Jr.

^bPercy L. Greaves, Jr.

„železo“, ačkoliv je železo „užitečnější“. Odpověď vždy záleží na mezní jednotce, které se rozhodování jednotlivce týká.

4. Zákon mezního užitku také určuje vzájemným působením všech členů společnosti směnné poměry - ceny - za kterých se uskutečňuje směna jednotlivých služeb. Zákon mezního užitku vysvětluje vznik cen při dobrovolných směnách mezi jednotlivci.
5. Ceny jsou stanovovány v úzkých hranicích: na jedné straně hodnocení mezním kupcem a těmi mezními nabízejícími, kteří se zdrží prodeje, a na druhé straně hodnocení mezním prodávajícím a těmi mezními potenciálními kupci, kteří se zdrží koupě.
6. Náklady nemají přímý dopad na tvorbu cenu. Pokud by tomu bylo, nikdo by nikdy nezkrachoval tedy nebyl by ostatními odstraněn z tržního procesu.
7. Ceny výrobních prostředků ovlivňuje časová preference na trhu prostřednictvím diskontu. Jsou určovány cenami statku nižších řádů, tedy spotřebních statku. Dochází k propojení subjektivního hodnocení všemi členy tržního společnosti skrze ceny, nikoliv skrze hodnocení.
8. Ceny nelze vypočítat, jsou výsledkem společenského jednání soubodných aktérů. Cenu není ani znalecký posudek. Každý svým jednáním, nakupováním či nenakupováním, ovlivňuje ceny statků.
9. Směny jednajících lidí na trhu jsou způsobeny nerovnostmi jejich hodnocení téhož ekonomického statku. Nelze hledat nějaké stavy rovnováhy sčítáním cen statku a něco z toho usuzovat o míře štěstí lidí.
10. Poměr času na práci a využití volného času také udává zákon mezního užitku.
11. Na použití peníze - prostředek směny - se také aplikuje tento zákon.

7 Zákon výnosů

1. Zákon výnosů určuje vhodný poměr použitých prostředků pro poskytování služby, který zajišťuje nejvyšší výnos. Rozsah výroby nelze teoreticky určit a v daném okamžiku jej nikdo nemůže znát. Oproti ostatním zde uváděným ekonomickým zákonům lze dokázat pomocí matematiky.
2. Zákon výnosů říká, že pro výrobu každého ekonomického statku existuje optimální kombinace potřebných výrobních faktorů. V případech, kdy požadovaný statek může být vyrobenou i jinou než optimální kom-

binací vstupů, z nichž všechny kromě jednoho zůstávají konstantní, rostoucí (nebo snižující se) odchylka objemu variabilního faktoru od optimálního objemu povede k proporcionálnímu či nadproporcionálnímu poklesu (nebo zvýšení) výstupu na jednotku variabilního faktoru.

3. Monopol není určen velikostí podniku, ale státními privilegii.

8 Nepřímá směna - peníze

1. Jeden nebo více prostředků se stávají prostředkem směny - peníze. Pro peníze platí subjektivní teorie hodnoty a zákon mezního užitku a musí mít už svou užitnou hodnotu v den zahájení jejich použití jako směnného prostředku.
2. Existuje nabídka peněz a poptávka peněz obdobně jako u ostatních prostředků. Vztah mezi poptávkou po penězích a jejich nabídkou můžeme nazývat peněžním vztahem a určuje kupní sílu peněz. Poptávka po prostředku směny se skládá ze dvou dílčích poptávek: poptávka pro účel spotřeby a poptávka použít ho, jako prostředek směny. Dnešní peněžní vztah, utvářený na základě včerejší kupní síly, určuje dnešní kupní sílu. Při směně se zohledňuje kupní síla peněz v bezprostřední minulosti. Tento regresní teorém vysvětluje, proč nelze ustanovit peníze pokud nemají v době vzniku nějakou hodnotu.
3. Peníze jsou zvláštními statky, neboť jsou určeny ke směně a nejsou tedy určeny pro spotřebu. Jejich cena nemůže být vyjádřena jednou hodnotou, ale maticí směnných poměrů s každým statkem v daném okamžiku nabízených ke směně. Směnná poptávka po statku A - množství peněz, které ve směně bude vydáno za statek A se rovná zásobě peněz ve společnosti snižené o směnnou poptávku po ostatních statcích a rezervační poptávkou po penězích. Všeobecná „cena všech statků“ (převrácená hodnota kupní síly peněz) bude určovaná poptávkou po všech statcích a zásobou všech statků. Pak směnná poptávka po všech statcích se rovná zásobě peněz snižené o rezervační poptávku po penězích. Celková poptávka po statcích se rovná zásobě peněz snižené o rezervační poptávku peněz a zvýšené o rezervační poptávku po všech statcích.
4. Různé druhy peněz:
Peníze v užším smyslu, skutečné peníze, jsou odlišné od běžně používaných peněžních substitutů. Jsou to komoditní peníze (např. zlaté

mince), úvěrové peníze (nároky na peníze, které nejsou okamžitě směnitelné), neplnohodné peníze (peníze vyhlášené zákonem).

Peníze v širším smyslu je cokoliv, co je užíváno jako peněz či okamžitě převoditelné na peníze za nominální hodnotu. Jde o peníze v užším smyslu a veškeré peněžní substituty tedy symbolické peníze, peněžní certifikáty a fiduciární prostředky (viz bod 5). Množství peněz v širším smyslu nezahrnuje zdvojení nároků na peníze v užším smyslu, jež jsou drženy jako rezervy vůči těmto nárokům. Peníze v širším smyslu představují základní ekonomickou definici a jsou prvkem úvah o všech katalaktických (katalaxie, teorie tržního hospodářství tj, směnných poměrů cen) otázkách včetně peněžního vztahu.

5. Nároky vůči dlužníkovi mohou poskytovat stejné služby jako peníze. Takové nároky se nazývají peněžní substituty. Pokud jsou vůči nim drženy 100% rezervy skutečných peněz, pak jsou to peněžní certifikáty. Pokud dlužník drží menší objem rezerv, pak se nazývá nekrytá část fiduciární prostředky. Emitent tedy udržuje nižší než 100% rezervy skutečných peněz, obsahují jak bankovky, tak bankovní vklady. Použití fiduciárních prostředků může v závislosti na kvalitě právního systému způsobovat různé ekonomické a společenské problémy (viz bod 7).
6. Používají se i druhotné prostředky směny jako např. nároky vůči bankám a spořitelnám, které nejsou peněžními substituty, rozšířené dluhopisy velkého objemu prodávaných v přiměřeně malých objemech a určité zvláště směnitelné zásoby nebo statky.
7. Praktiky bankovníctví částečných rezerv způsobuje úvěrovou expanzi, které je vlastně skrytým zdaněním ve prospěch vlády a bank. Z právního hlediska se jedná, pokud se smlouva o běžném účtu vykládá jako smlouva o úschově, se o defraudaci uložených vkladů – depozit - a tvorba peněz bez reálných úspor, padělání peněz. Ale jednání smluvních stran naznačuje, že smlouva je vlastně neplatná hned z několika právních důvodů.
8. Peníze nejsou neutrální, padělatel a první příjemci padělaných peněz mají zisky, posledním příjemcům padělaných peněz náklady převýší příjmy a utrží ztrátu. Zkreslováním výše úrokové míry na nižší hodnotu se do celé ekonomiky vkrádá kalkulační chaos a dochází ke vzniku nevyhovujících výrobních struktur zvyšováním ceny statků vyšších řádů aniž by se zvětšovali reálné úspory a potom stávající skutečné úspory nestačí na

překlenutí období investování. Od určitého okamžiku dochází k jednání lidí snažící o ozdravení trhu zastavením chybných investic a přesouváním zbývajících prostředků do výroby statků nižších řádů.

9. Greshamův zákon v populární verzi „Špatné peníze vytlačují z oběhu dobré peníze“ správně zní: „Když vláda uzná jeden druh peněz za zákonné platidlo, existuje tendence, aby se ze zákonně nadhodnocených peněz stal všeobecně užívaný prostředek směny, zatímco užití zákonně podhodnocených peněz jako prostředku směny zmizí“^a. Je speciálním případem obecnějšího zákona, že statek není používán, dokud je na trhu jiný, levnější, statek, který plní tutéž funkci.
10. Velikost úrokové míry nesouvisí s velikostí zásoby peněz ve společnosti. Úroková míra je hodnocení časové preference a kupní síla je hodnocení peněz. Zvýšení poptávky po penězích neovlivňuje úrokovou míru, pokud zůstane zachován poměr mezi spotřebou a investicemi (tj. časová preference).

^aPercy L. Greaves, Jr.

9 Koordinace členů společnosti a peněžní kalkulace

1. Ceny služeb vyjádřené v penězích umožňují racionální jednání díky možnosti ekonomické kalkulace. Subjektivní zisky a ztráty všech účastníků tržního procesu jsou převedeny do racionálních čísel a umožňují racionální jednání a kooperaci mezi lidmi ve vzájemné shodě.
2. Tam, kde zmizí ceny omezením svobody při směně, nelze racionálně uspokojovat dosahování cílů jednotlivců a vzniká kalkulační chaos (např. v tzv. socialistických společnostech či v odvětví regulovaných státem - hlavně měnová politika, zdravotnictví, školství, energetika, sociální služby atd.). Následkem kalkulačního chaosu je chybná koordinace miliard jednotlivců, omezení výroby a následná chudoba vedoucí ke zničení společnosti přátelsky spolupracujících lidí.
3. Kalkulační chaos ale může vzniknout i v nenarušené ekonomice v případě, že v rámci jednoho podniku dochází k předávání ekonomických statků od nejvyšších řádů po nejnižší, např. v rámci kapitálové struktury „od dolů až po špendlíky“ pokud by se nezohledňovaly ceny těchto vyráběných statků na trhu.

10 Prameny

Literatura dostupná v češtině

- [Bastiat, 1998] Co je vidět a co není vidět a jiné práce / Frédéric Bastiat ; [z francouzského originálu .Ce qu'on voit et ce qu'on ne voit pas přeložil Ján Pavlík], Praha : Liberální institut : Centrum liberálních studií : CASUS DM, 1998, 181 s. ; 21 cm, ISBN: 80-902270-6-6 (Centrum liberálních studií : brož.)
- [Boettke, 2011] Robustní politická ekonomie pro 21. století / Peter Boettke ; [překlad Matěj Šuster ... et al.] Vyd. 1. Praha : Wolters Kluwer Česká republika : CEVRO Institut, c2011, 346 s.; 23 cm
- [Epstein, 2010] Právo, ekonomie a politika / Richard A. Epstein. – Vyd. 1.. – Praha : Wolters Kluwer Česká republika : CEVRO Institut : Liberální institut, 2010. – 288 s. ; 24 cm ISBN 978-80-7357-529-8 (brož.)
- [Hazlitt, 2008] Ekonomie v jedné lekci / Henry Hazlitt ; [překlad Radovan Kačín, Josef Šíma z angl. orig. 978-80-86389-41-7 (Liberální institut : váz.) * 80-86389-41-3 (chyb.)], Praha : Alfa Nakladatelství : Liberální institut, 2008, 180 s. ; 25 cm, ISBN: 978-80-87197-05-9 (Alfa Nakladatelství : váz.), 978-80-86389-41-7 (Liberální institut : váz.) * 80-86389-41-3 (chyb.)
- [Hayek, 1989] Cesta do otroctví / F. A. Hayek. – Purley : Rozmluvy, 1989. – 90 s. ; 22 cm ISBN 0-946352-65-8 (brož.), Přetisk čas. vyd. z r. 1988 -- Pozn -- Odkazy na lit. -- Obálka Pavel Büchler
- [Kirzner, 1998] Jak fungují trhy / Israel M. Kirzner ; [překlad z anglického originálu ... Josef Šíma]. -- Praha : Liberální institut : Centrum liberálních studií : Megaprint, 1998. – 90 s. ; 21 cm ISBN 80-902270-5-8 (Centrum liberálních studií : brož.)
- [Leoni, 2007] Právo a svoboda / Bruno Leoni ; [Martin Froněk (ed.) ; překlad Martin Froněk a kol.]. -- Praha : Liberální institut, 2007. -- 336 s. ; 22 cm ISBN 978-80-86389-50-9 (váz.) ISBN 978-80-863-8950-9 (chyb.)
- [Mises, 1998] Liberalismus / Ludwig von Mises ; [překlad z německého originálu ... Alžběta Kvasničková, Zdeňka Talábová, Josef Šíma], Praha : Liberální institut : Centrum liberálních studií : Ekopress, 1998, 186 s. ; 21 cm, ISBN: 80-86119-08-4 (Ekopress : brož.)
- [Mises, 2002] Byrokracie / Ludwig von Mises, Praha : Liberální institut, 2002, 205 s. ; 21 cm, ISBN: 80-86389-22-7 (brož.)

- [Mises, 2006] Lidské jednání : pojednání o ekonomii / Ludwig von Mises ; [překlad Josef Šíma a kol. ; česká předmluva Josef Šíma], Praha : Liberální institut, 2006, xxvii, 959 s. ; 22 cm, ISBN: 80-86389-45-6 (váz.)
- [Rothbard, 2001] Peníze v rukou státu : jak vláda zničila naše peníze / Murray N. Rothbard, Praha : Liberální institut, 2001, 144 s. ; 21 cm, ISBN: 80-86389-12-X (brož.)
- [Rothbard, 2005] Zásady ekonomie: od lidského jednání k harmonii trhů / Murray N. Rothbard ; [překlad Josef Šíma a kol. z angl. orig. Man, economy, and state - a treatise on economic principles], Praha : Liberální institut, 2005, xxvii, 755 s. : il. ; 22 cm, ISBN: 80-86389-27-8 (váz.)
- [Rothbard, 2005a] Ekonomie státních zásahů / Murray N. Rothbard ; [publikaci sestavili Josef Šíma a Dan Šťastný], přel. z angl., Praha : Liberální institut, 2005, 443 s. ; 22 cm, ISBN: 80-86389-10-3 (váz.)
- [Salin, 2003] Ekonomická harmonizace / Pascal Salin ; [David Lipka (ed.) ; český překlad David Lipka ... et al. přel. z angl. a fr.] , Praha : Liberální institut, 2003, 214 s. ; 21 cm, ISBN: 80-86389-26-X (brož.)
- [Smith, 2001] Pojednání o podstatě a původu bohatství národů / Adam Smith ; [český překlad Vladimír Irgl ... et al. ; česká předmluva Jiří Schwarz, Miroslav Ševčík ; český doslov Ján Pavlík], Nové přeprac. vyd. opatřené margináliemi, Praha : Liberální institut, 2001, 986 s. ; 25 cm, ISBN: 80-86389-15-4 (váz.)
- [Soto, 2009] Peníze, banky a hospodářské krize / Jesús Huerta de Soto ; překlad Martin Froněk ... [et al. z angl orig. Money, bank credit, and economic cycles], vyd. 1, Praha : ASPI : Liberální institut, 2009, xxxix, 865 s. : il. ; 24 cm, ISBN: 978-80-7357-411-6 (ASPI : váz.), 978-80-86389-54-7 (Liberální institut : váz.)